

داستان‌های داغ در تنور اینترنت

بسیاری از داستان‌نویسان جوان و تازه‌کار ایرانی آثارشان را در فضای مجازی منتشر می‌کنند...

بسیاری از داستان‌نویسان جوان و تازه‌کار ایرانی آثارشان را در فضای مجازی منتشر می‌کنند داستان‌های داغ در تنور اینترنت

جام جم آنلاین: مدت‌هاست که چاپ مجموعه داستان کوتاه چه از نویسندگان معروف و چه تازه‌کار، بازار داغی دارد. همگام با افزایش چاپ مجموعه داستان‌ها، شاهد گرم شدن بازار انتشار این قالب ادبی در فضای اینترنت نیز هستیم.

این گروه از نویسندگان که بیشتر جوان هستند، یا فقط ذوق داستان‌نویسی دارند یا هنوز تصمیم به چاپ کتاب نگرفته‌اند یا می‌خواهند فعلاً قلمفرسایی کنند؛ اینان داستان‌هایشان را در اینترنت منتشر می‌کنند، بدون این که انتظار دریافت حق‌التالیف از خوانندگانشان داشته باشند، یا نگران میزان فروش آثارشان باشند.

در کشور ما، کمتر نویسنده باسابقه‌ای نوشته‌هایش را از طریق اینترنت به دست مخاطب می‌رساند، اما نویسندگان جوان‌تر راحت‌تر دست به این کار می‌زنند. داستان‌نویسی وبلاگی ممکن است با هدف کسب شهرت و جذب مخاطب باشد، یا راهی برای انتشار اثر در بازار کتاب، یا حتی کسب منافع مالی در آینده‌ای دور. ولی در دیگر کشورها چنین نیست.

انتشار داستان یا رمان ایرانی در اینترنت هم زیاد است و هم کم. وقتی به دنبال داستان‌نویسان حرفه‌ای وبلاگ‌نویس می‌گردیم، کمتر کسی را پیدا می‌کنیم تا در سایت شخصی‌اش داستان بنویسد. ولی وقتی به طور اتفاقی وبلاگ‌ها را می‌خوانیم، خیلی از نوشته‌ها قدرت داستان شدن دارند یا اتفاقاً دقیقاً تمام عناصر داستان در آنها رعایت شده است. از طرف دیگر، سایت‌هایی چون جن و پری، قابیل، مد و مه و... با بازنگری، داستان‌های افراد مختلف را بدون ملاک شهرت یا تازه کار بودن منتشر می‌کنند.

علی عبداللهی، از جمله مترجمان و کارشناسانی است که اعتقاد دارد داستان‌نویسی اینترنتی در ایران بسیار گسترده است.

او می‌گوید: تعداد وبلاگ‌های فارسی در ایران و کسانی که داستان‌هایشان را در آن منتشر می‌کنند، نسبت به جمعیت جهان و آمارهای ارائه شده خیلی بیشتر است.

از همین جاست که عبداللهی انتظار دارد داستان وبلاگی در روند داستان‌نویسی کشور تأثیر بگذارد.

ویژگی‌های داستان‌نویسی در فضای مجازی

چندی پیش، انتشارات علمی و فرهنگی، چهارمین جشنواره داستان‌نویسی و تصویرسازی حوزه ادبیات کودک و نوجوان خود را برگزار کرد که تنها برگزیده بخش وبلاگ‌نویسی آن مجید دهقان نصیری بود. این نویسنده برای داستان‌نویسی وبلاگی، ویژگی‌های خاصی را در مقایسه با انتشار کتاب‌های مجموعه داستان در نظر می‌گیرد و می‌گوید: در این روش، سرعت انتشار بسیار سریع است.

یعنی نویسنده می‌تواند داستان را مستقیماً در وبلاگ خود بنویسد و خواننده‌ای که او را دنبال می‌کند، نیز بلافاصله داستان را داغ داغ از تنور درآورده و مطالعه کند. در روش‌های نشر سنتی، سردبیر و ناشر داستان را مطالعه می‌کنند و پس از بررسی‌های ویراستار در نهایت به چاپ می‌رسد. البته بسته به محل چاپ در روزنامه، ماهنامه، فصلنامه یا کتاب ممکن است زمان زیادی طول بکشد تا به دست خواننده‌های اصلی آن برسد.

او یکی دیگر از مزایای داستان‌نویسی وبلاگی را ارتباط نزدیک خواننده و نویسنده می‌داند و می‌افزاید: در این روش، خواننده تنها با فشردن چند کلید می‌تواند با نویسنده ارتباط برقرار کند. در حالی که در روش‌های سنتی این ارتباط فقط از طریق مسیر طولانی مکاتبه با ناشر یا دفتر مجله یا روزنامه ممکن است.

آخرین ویژگی داستان‌نویسی وبلاگی از نظر دهقان نصیری، انتشار اثر بدون محدودیت در مرزهای جغرافیایی است. زیرا آثار فارسی‌زبانان به دست ایرانی‌ها، افغان‌ها و تاجیک‌ها و فارسی‌زبان‌های مهاجر در دیگر کشورها می‌رسد. به عقیده او، این مساله از آن نظر مهم است که شاید یک نویسنده در میان مردم منطقه خودش، نتواند خواننده کافی پیدا کند، اما احتمال دارد که بتواند در کل

دنیا تعداد زیادی خواننده همفکر خود برای آثارش بیابد.

گرایش به داستان‌های کوتاه کوتاه

داستان مینی‌مالیسم یا داستان‌های کوتاه کوتاه در ایران جدا از تعاریف جهانی دچار سرنوشتی متفاوت شده است. این‌گونه داستان‌های منتشر شده در قالب کتاب یا در اینترنت بسیار کوتاهند تا جایی که گاهی کمتر از 100 کلمه هستند. اگرچه این تعریف در مسابقات جهانی نیز رایج است، اما با تعریف‌های اصیل داستان مینی‌مالیسم تفاوت دارد.

نکته: داستان‌نویسی وبلاگی در ایران بیشتر با هدف کسب شهرت و جذب مخاطب انجام می‌شود و راهی برای ورود نویسندگان جوان به بازار کتاب به شمار می‌آید. به هر حال نوشتن این‌گونه داستان‌ها به زبان فارسی در اینترنت رشد زیادی داشته است. عبداللّهی گرایش به نوشتن داستان کوتاه و داستان مینی‌مالیسم را در فضایی مجازی ناشی از خواسته‌های نویسنده و خواننده می‌داند و تأکید می‌کند: نمی‌توان در وبلاگ مطالب بسیار بلند یا رمان گذاشت زیرا از تعداد مخاطبان وبلاگ کاسته می‌شود. مگر این که آنقدر رمان جالب باشد که شخص تصمیم بگیرد با کپی کردن و پرینت گرفتن، مطلب را پیگیری کند. البته در این صورت دوباره از پدیده وبلاگ‌نویسی به کتابخوانی سوق پیدا می‌کنیم.

او نیز در نهایت معتقد است که وبلاگ‌نویس‌ها باید محدودیت نوع رسانه‌هایشان را هم در نظر بگیرند. پس ناگزیرند به کوتاه‌نویسی روی بیاورند تا احتمال خوانده شدن نوشته‌هایشان بیشتر شود.

تأثیر داستان‌نویسی وبلاگی

عبداللّهی، داستان‌نویسی وبلاگی را حرکتی مثبت قلمداد می‌کند و می‌گوید: استفاده از اینترنت به منظور داستان‌نویسی برای عده‌ای از نویسندگان که امکان چاپ آثراشان را به هر دلیلی ندارند، اتفاق خوبی بوده است زیرا چنین وبلاگ‌هایی، خوانندگان خاص خودش را دارد و همان خوانندگان پس از چاپ اثر نویسنده، برای خرید آن اقدام می‌کنند.

دکتر بهناز علیپور گسکری، استاد دانشگاه رشته ادبیات تطبیقی، اگرچه به طور کل با حرکت‌های ذوقی ادبی موافق است، اما در این میان، از عدم مطالعات کافی نویسندگان وبلاگی احساس خطر می‌کند. او می‌گوید: بعضی از این داستان‌ها از طریق ایمیل به دست می‌رسد و آنها را می‌خوانم.

معمولاً می‌گویند داستان‌نویس باید 80 درصد از وقتش را مطالعه کند و 20 درصد باقیمانده را بنویسد. ولی در این داستان‌ها جریان برعکس شده است. دایره واژگان کاربردی نویسندگان وبلاگی محدود است.

او ادامه می‌دهد: نوشتن به کوله‌باری از دانش و زحمت نیاز دارد اما نویسنده‌ای که روزانه چند بار وبلاگش را به روز می‌کند، دیگر سراغ ارائه کیفیت خوب اثر نمی‌رود. همیشه حجم زیاد، بیانگر کیفیت بالا نیست.

اگر چنین آثاری بدون رفع ضعف‌هایش در بازار به چاپ برسد، می‌تواند مشکل آفرین باشد. وبلاگ‌نویسی داستانی، زمانی می‌تواند تأثیرگذاری مثبت بر روند جریان‌های رایج داستان‌نویسی داشته باشد که نویسنده پس از تلاش و بازخوانی‌های مکرر طی یک ماه فقط چند مطلب را در وبلاگ بگذارد.

دهقان نصیری هم معتقد است که داستان‌نویسی وبلاگی 2 تأثیر عمده بر روند داستان‌های چاپ شده خواهد داشت. تأثیر کوتاه مدتش در آن است که به مرور باعث رشد و به بلوغ رسیدن موج جدیدی از نویسندگان خواهد شد که مسلماً در کوتاه مدت شاهد چاپ آثراشان به صورت مکتوب در رسانه‌های کاغذی خواهیم بود. تأثیر بلندمدتش که به دهه‌های نه‌چندان دور در آینده مربوط می‌شود، آن است که شاهد مرگ تدریجی آثار مکتوب خواهیم بود. در آن زمان با توجه به رشد رسانه‌های ارتباطی و دیجیتالی، نویسندگان معروف احتمالاً بیشتر راغب خواهند بود تا آثراشان را در وبلاگ‌ها و سایت‌های اختصاصی خود منتشر و کسب درآمد کنند.

دنیایی ناآشنا برای قدیمی‌ها

برای تهیه این گزارش، سراغ پیشکسوتان زیادی رفتیم. چه برای یافتن سایت‌های اختصاصی‌شان در اینترنت و چه میزان آگاهی آنان از روند داستان‌نویسی وبلاگی. اما هیچ‌یک از آنها با فضایی مجازی انس نداشتند. حتی اگر سایت شخصی برای اطلاع‌رسانی‌های

کتاب‌ها و نوشته‌ها و گفت‌وگوهایشان دارند، اما سراغ دیگر سایت‌ها نمی‌روند و هیچ اطلاعی درباره جریان‌های اینترنتی ندارند. این در حالی است که تعداد بازدیدکنندگان از يك سایت شاید روزانه به بیش از 100 یا 200 نفر برسد که البته به توانایی نویسنده آن نیز بستگی دارد، اما کتاب‌هایی با تیراژ 2 هزار نسخه طی چند سال به فروش می‌رسد. بماند که تعداد زیادی از کتاب‌ها به دوستان هدیه داده می‌شود و شاید برای همیشه در کتابخانه‌های شخصی افراد خاک بخورد.

علی‌پور گسکری درباره ناآشنایی نویسندگان پیشکسوت با فضای اینترنت می‌گوید: هر نویسنده‌ای لازم است که از جریان‌های مختلف ایجاد شده در رشته تخصصی‌اش آگاه باشد تا اگر انحرافی یا ابتکاری در این راه‌ها می‌بیند، بتواند عکس‌العمل‌های مناسب و بجا داشته باشد.

او پیشنهاد می‌دهد که بررسی داستان‌های نوشته شده در وبلاگ‌ها به لحاظ سیاسی، اجتماعی و احساسی می‌تواند به حوزه جامعه شناختی ادبیات کمک کند.

حورا نژادصداقت / جام‌جم